

TÂLHĂRIA IMPROPRIE. CONTROVERSE*

Cristinel HRIȚCU

Abstract

From a conceptual point of view the author proposes the notions of proper and improper robbery (concepts borrowed from the Italian criminal doctrine), arguing on the different degree of social danger of the two concepts. After a comparative presentation of the improper robbery in the Italian, German, Finnish and Swedish criminal law, in the Romanian Criminal code it is proposed a separate incrimination. That is either in the same article with the proper robbery but in a different paragraph or in a different article with a separate marginal name. In the latter situation the special limits of the punishment are lower than in the case of proper robbery.

Keywords: Proper and improper robbery; etiological conjunction contest

1. Una dintre problemele tratate mai puțin în literatura de specialitate este aceea a **tâlhăriei improprie**, termenul fiind împrumutat din doctrina italiană. În doctrina actuală, se folosește sintagma de **tâlhărie proprie**, adică furtul săvârșit prin violențe, amenințare, prin punerea victimei în stare de inconștiență sau de neputința de a se apăra iar **tâlhăria improprie** – incriminată în teza a II a art. 233 C. pen. – se comite atunci când faptele de violență **nu sunt anterioare furtului** și comise pentru a intra în posesia lucrului, **ci sunt ulterioare**, fiind comise pentru a păstra lucrul, pentru a-și asigura scăparea și pentru a șterge urmele infracțiunii¹.

În general legea română acordă prioritate infracțiunii scop subordonând elementele infracțiunilor mijloc, scopului pentru care ele au fost săvârșite, principiu

* Materialul a fost prezentat în cadrul conferinței internaționale, „Impactul transformărilor socio-tehnologice la nivel național, european și mondial”, organizată de Institutul de economie mondială din cadrul Academiei Române, în cadrul proiectului cu titlul „*Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească*”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investește în Oameni!**

¹ George Antoniu, *Tâlhărie, Unitate sau pluralitate de infracțiuni*, în RDP nr. 4/2006, p. 31.

valabil în cazul tâlhăriei proprii, când violența fie precede, fie însoțește infracțiunea scop – furtul.

În cazul **tâlhăriei impropriei**, făptuitorul folosește violența pentru a păstra bunul furat, pentru a șterge urmele infracțiunii sau ca să-și asigure scăparea. Faptul că acestea sunt ulterioare consumării infracțiunii de furt creează impresia că violențele comise după infracțiunea de furt nu mai întregesc conținutul infracțiunii de tâlhărie, nefiind de conceput în teorie săvârșirea actelor de violență după săvârșirea infracțiunii de furt (cu excepția celor trei situații).

Cu toate acestea va exista infracțiunea de tâlhărie dar numai în cazul celor trei situații posterioare săvârșirii furtului, menționate mai sus.

2. Dacă în cazul **tâlhăriei proprii** scopul violențelor îl constituie săvârșirea infracțiunii de furt (ceea ce imprimă faptei de tâlhărie un caracter mai grav), în cazul **tâlhăriei impropriei**, scopul exercitării violențelor **după** săvârșirea infracțiunii de furt, **nu mai constau în săvârșirea unei infracțiuni scop** ci fie în păstrarea bunului sustras, fie în ștergerea urmelor infracțiunii fie în scăparea agentului de urmărire, exprimându-ne părerea că în această ipoteză, în cele trei cazuri, **lipsa unei finalități infracționale**, imprimă tâlhăriei impropriei un pericol social mai scăzut decât în ipoteza tâlhăriei proprii. Cele trei ipoteze posterioare furtului, par mai degrabă să aducă atingere intereselor consolidării actului de deținere a bunului decât să aducă atingere interesului însușirii bunului.

Ca urmare, dacă obiectul juridic al tâlhăriei proprii – ca infracțiune contra patrimoniului, îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial, în legătură cu însușirea bunului altei persoane, iar în cazul tâlhăriei impropriei s-ar putea susține că obiectul juridic este constituit din relațiile **referitoare la siguranța menținerii bunului**, după însușirea lui.

În ipoteza tâlhăriei impropriei, legătura dintre violențe și furt, nu este așa de puternică precum în cazul tâlhăriei proprii, tocmai datorită lipsei acelei finalități infracționale, întrucât violențele nu se mai exercită pentru comiterea infracțiunii de furt ci pentru păstrarea bunului furat, ștergerea urmelor infracțiunii ori ca făptuitorul să-și asigure scăparea. (furtul fiind deja săvârșit). De asemenea, comiterea infracțiunii mijloc – violența, deci a unei infracțiuni care pregătește comiterea infracțiunii scop – în cadrul tâlhăriei impropriei face ca aceasta din urmă să se poată executa mai ușor, cu mai multe șanse de reușită și cu o probabilitate mai mare de producere a unor urmări socialmente periculoase, aspecte care nu se regăsesc în structura tâlhăriei impropriei. Ca atare, liantul de ordin obiectiv și subiectiv între cele două infracțiuni absorbite – în cazul tâlhăriei proprii – conferă acesteia un grad de pericol social mai ridicat decât în cazul tâlhăriei impropriei unde legătura dintre infracțiunile absorbite nu este așa de categorică. De aceea, considerăm că **egalitatea de tratament juridic din punct de vedere sancționator, este depășită**, acest fapt putând fi justificat doar prin influența tradiției, aceste modalități ale tâlhăriei fiind

prevăzute atât în Codul penal de la 1864 cât și în cel de la 1936² dar ar fi putut constitui o ipoteză de tâlhărie incriminată distinct cu limite de pedepse proprii, ca în alte legislații.

3. Este de reflectat dacă – datorită pierderii din importanță a acțiunii violente – viitorul legiuitor penal nu ar trebui să incrimineze distinct tâlhăria proprie de tâlhăria improprie, ultima urmând să fie incriminată ca variantă calificată a infracțiunii de furt (furt calificat), propunerea fiind formulată încă din anul 1996 în Italia de către profesorii **Giovani Fiandaca și Enzo Musco**³. Sugestia a fost motivată și prin modificarea calitativă de ordin penal, psihologic și criminologic între cele două ipoteze, autorii subliniind că tâlhăria improprie se aseamănă mai mult cu furtul.

În doctrina română chiar reputatul profesor **Vintilă Dongoroz**, în Explicațiile teoretice ale Codului penal român, subliniază că **tâlhăria ar fi putut figura cu o sancțiune mai severă printre cazurile de furt calificat**⁴.

Referindu-se în general la infracțiunea de tâlhărie reputatul profesor a argumentat că elementul circumstanțial de calificare, adică acțiunea adiacentă fiind îndreptată împotriva persoanei, determină o interfață de relații sociale diferite -pe de o parte relațiile privind patrimoniul iar pe de altă parte relațiile referitoare la persoană, iar această interfață creează anumite implicații în sfera altor infracțiuni, considerându-se că teoretic și practic, este preferabil ca infracțiunea de tâlhărie să constituie o infracțiune distinctă, de sine stătătoare.

Incriminarea separată a tâlhăriei proprii și improprie sau transformarea acesteia din urmă într-o modalitate normativă de săvârșire a infracțiunii de furt calificat, este motivată și de considerente de echitate, deoarece în prezent tâlhăria proprie și improprie se sancționează cu o pedeapsă cuprinsă între 2-7 ani (în variante simplă) în timp ce furtul calificat, în varianta de bază se sancționează cu o pedeapsă între 1-5 ani (art.229 alin. 1 Cod penal).

Chiar dacă judecătorul, cu ocazia individualizării judiciare a pedepsei, ar stabili o pedeapsă mai mică pentru tâlhăria improprie (comparativ cu tâlhăria proprie), egalizarea pedepselor abstracte prevăzute în textul legal, denotă ușurința cu care legiuitorul penal în opera de cuantificare a pedepselor, a stabilit o egalitate de tratament sancționator penal în reglementarea unor modalități normative diferite.

² Codul penal de la 1864, incrimina tâlhăria improprie la art. 317 alin. 2 „*Se socotește asemenea că comite o tâlhărie și pe acela care, surprins fiind în flagrant delict de furt, întrebuițează violență asupra unei persoane sau amenință că sa omori sau va răni îndată spre a putea să scape sau să rețină lucrul furat*”.

În Codul penal Carol al II-lea, tâlhăria improprie este incriminată la art. 530 alin. 1 „*Se socotește de asemenea că a săvârșit delictul de tâlhărie și se pedepsește potrivit articolului precedent, acela care, surprins fiind în flagrant delict de furt, întrebuițează violență sau amenințare, în scop de a păstra bunul furat sau a distruge urmele delictului ori de a asigura scăparea sa sau a compatrioților săi*”.

³ Giovanni Fiandaca, Enzo Musco, *Diritto penale, parte generale, vol. II, tomo secundo, Delitti contra il patrimonio*, secunda editore, op. cit., p. 114-117, citat de G. Antoniu. *Idem*, p. 31.

⁴ Vintilă Dongoroz și colectiv, *Explicații teoretice ale Codului penal român, partea specială*, vol. III, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București 2003, p. 456.

4. În altă ordine de idei se constată că tâlhăria „proprie” se aseamănă mai mult cu **concursul real de infracțiuni cu conexitate etiologică** datorită legăturii de ordin obiectiv și subiectiv existente între infracțiunea mijloc și infracțiunea scop, iar în cazul în care cele două infracțiuni sunt **săvârșite concomitent** legătura dintre acestea este mai categorică.

În ipoteza **tâlhăriei „improprie”** constatăm însă că aceasta se apropie mai mult de **concursul real de infracțiuni cu conexitate consecvențională**, (săvârșirea **unei infracțiuni pentru ascunderea altei infracțiuni**) deoarece, în acest caz, după săvârșirea furtului, se exercită violențele **dar nu în scopul săvârșirii infracțiunii de furt** (care nu mai constituie infracțiunea scop ca în prima ipoteză) ci în scopul păstrării bunului furat, pentru înlăturarea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea. Ca atare, este de observat apropierea mult mai vizibilă a ultimilor trei ipoteze – ce caracterizează scopul folosirii violențelor post factum de concursul – cu conexitate consecvențională.

Se constată că, în cazul tâlhăriei „improprie” legătura dintre cele două infracțiuni nu este atât de pregnantă, ca în cazul primei ipoteze, deoarece de cele mai multe ori hotărârea de a săvârși cele două fapte este separată.

În această ipoteză, nu există o legătură de ordin subiectiv atât de strânsă între cele două infracțiuni, aceasta putând chiar să lipsească.

Chiar dacă în doctrină, opinia majoritară este că în cazul tâlhăriei (propriei sau impropriei), actele de violență și sustragere a bunului sunt concomitente, constatăm că în cazul **tâlhăriei impropriei** există cazuri în care violențele s-au **exercitat după mai mult timp de la săvârșirea furtului**, ceea ce face cu atât mai îndoielnică existența **liantului de ordin subiectiv** între cele două infracțiuni componente ale tâlhăriei impropriei.

De pildă, un muncitor poate sustrage dintr-o fabrică o cantitate de bunuri, luându-le din sfera de dispoziție a gestionarului, ascunzându-le câteva luni de zile, într-un fișet din interiorul fabricii la care are acces doar el. (infracțiunea de furt fiind consumată) După câteva luni de zile când se hotărăște să scoată bunul din fabrică, în vederea păstrării acestuia amenință pe portarul care a sesizat operația pe care intenționa să o facă inculpatul. Bineînțeles că în această ipoteză, s-a săvârșit infracțiunea de tâlhărie (improprie), constatând că în momentul în care făptuitorul a hotărât săvârșirea primei infracțiuni (furtul) acesta nu știa și nu-și putea da seama că va trebui ulterior să comită acte de violență (a doua infracțiune) pentru păstrarea bunului furat. În cazul tâlhăriei proprii, agentul **știe de la început** că în vederea realizării infracțiunii scop va săvârși infracțiunea mijloc.

Din alt punct de vedere, constatăm că în ipoteza tâlhăriei impropriei, după consumarea infracțiunii absorbite de furt, subiectul activ deși devine detentor precar al bunului, legea penală română apără prin mijloace de drept penal posesia în general, indiferent că aceasta este legitimă ori ilegitimă.

Așadar, considerăm că prin asimilarea tâlhăriei impropriei de către legiuitor cu cea proprie, violențele posterioare furtului având ca finalitate cele trei ipoteze men-

ționate, **s-a creat o ficțiune juridică**, întrucât existența celor trei situații posterioare infracțiunii de furt, ne conduce la concluzia că **violențele comise după infracțiunea de furt nu mai întregesc conținutul infracțiunii de tâlhărie**, fiind greu de conceput să existe tot tâlhărie și dacă actele de violență s-au comis după ce s-a săvârșit infracțiunea de furt.

Legiuitorul român în art. 233 teza II C. pen., a derogat de la această regulă, reglementând tâlhăria, compusă din aceleași infracțiuni ca în cazul tâlhăriei proprii, deși violențele ar fi ulterioare furtului fiind săvârșite în scopul păstrării bunului furat, a ștergerii urmelor infracțiunilor ori pentru a-și asigura scăparea.

5. Este de remarcat că majoritatea codurilor penale europene, reglementează distinct tâlhăria improprie.

De pildă, **Codul penal italian**⁵, în titlul XIII- Despre delictе contra patrimoniului, partea I – Despre delictе împotriva patrimoniului prin violență împotriva lucrurilor sau persoanelor, reglementează în aliniat distinct tâlhăria improprie – art. 628 – fapta aceluia care folosește violența sau amenințarea imediat după sustragerea bunului pentru a-și asigura lui sau altuia posesia bunului sustras ori pentru a-și înlesni lui sau altuia nepedepsirea.

Codul penal german (din 15 mai 1871-M. O. III-FNA 450-2, modificat ulterior prin Legea din 02 august 2000, publicată în M. Of. nr. I, p. 1253), în cadrul capitolului 20, în art.252, incriminează **furtul tâlhăresc** – când folosirea constrângerii sau a amenințării cu un pericol actual pentru integritatea corporală sau viața altei persoane are loc pentru a păstra bunurile furate, iar făptuitorul se pedepsește ca și autorul unei tâlhării.

Codul penal finlandez, incriminează tâlhăria improprie, în secțiunea 1 alin. 3, prevăzând că „va fi de asemenea, condamnată pentru tâlhărie o persoană care fiind surprinsă în momentul în care încearcă să însușească sau să ia în folosință un bun mobil al altuia, folosește violența sau amenințarea pentru a păstra bunurile astfel obținute⁶.

Codul penal suedez, prevede tâlhăria proprie și improprie în secțiunea 5, capitolul 8. Conform acestui text, persoana care săvârșește infracțiunea de furt prin întrebuințare de violențe sau amenințări ori după comiterea faptei, aceasta este surprinsă în flagrant ori se opune prin întrebuințarea de violențe sau amenințări pentru păstrarea bunului furat, va fi pedepsită pentru tâlhărie cu închisoarea de la unu la șase ani. Aceleași dispoziții se aplică și în cazul în care făptuitorul prin întrebuințarea de violențe sau amenințări constrânge o altă persoană să acționeze în scopul de a avea avantaje materiale de pe urma acesteia, faptă care cauzează un

⁵ Codul penal italian, a intrat în vigoare la 01 iulie 1931, fiind adoptat la data de 19 octombrie 1930.

⁶ George Antoniu, Constantin Duvac, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana VasIU-Explicații preliminare ale noului Cod penal, articolele 188-256, partea specială, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 402.

prejudiciu persoanei constrânse sau altei persoane pe care o reprezintă. Punerea victimei într-o stare de neputință sau într-o stare similară de incapacitate va fi considerată echivalentul actelor de violență⁷.

6. Din examinarea prevederilor legale referitoare la tâlhăria improprie existente în codurile penale enumerate, concluzionăm că în cele mai multe cazuri tâlhăria improprie este incriminată distinct de tâlhăria proprie fie în cadrul aceluiași articol dar în aliniate diferite fie texte diferite. Modalitatea în care legiuitorul român a înțeles să reglementeze cele două modalități ale tâlhăriei, în același text și aliniat, ne conduce către concluzia că în a doua situație incriminată s-ar reglementa tot tâlhăria proprie, deși în realitate prin enumerarea celor trei situații tâlhăria capătă un caracter impropriu.

Ca atare este justificată o reglementare aparte a tâlhăriei impropriei în legea penală română, fie în aliniat distinct (cu limite de pedeapsă distincte față de tâlhăria proprie) fie ca variantă de bază a infracțiunii de furt calificat.

De asemenea, se impune diferențierea tratamentului sancționator a tâlhăriei impropriei comparativ cu tâlhăria proprie, tocmai datorită faptului că scopul exercitării ulterioare a violențelor nu-l mai constituie comiterea infracțiunii de furt-ca în ipoteza tâlhăriei proprii – ci păstrarea bunului furat, ștergerea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea.

SINTEZĂ BIBLIOGRAFICĂ

1. George Antoniu, *Tâlhărie, Unitate sau pluralitate de infracțiuni*, în RDP nr. 4/2006;

2. George Antoniu, Constantin Duvac, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Constantin Sima, Tudorel 3. Toader, Ioana Vasiliu, *Explicații preliminare ale noului Cod penal, articolele 188-256, partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;

4. Vintilă Dongoroz și colectiv, *Explicații teoretice ale codului penal român*, partea specială, vol. III, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București 2003;

5. *Codul penal român din 1864*;

6. *Codul penal Carol al II-lea din 18 martie 1936*, promulgat cu I.D.R. nr. 471 din 17.03.1936 și publicat în M. Of. nr. 65 din 18.03.1936, care a intrat în vigoare la 01.01.1937;

7. *Codul penal italian*, adoptat prin R.D. 19.10.1930, nr. 1398, care a intrat în vigoare la 01 iulie 1931.

⁷ *Ibidem*, p. 402.